

Date: 27th June-2026

**O‘ZBEKISTONDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINING BANK XIZMATLARI
BOZORINI RIVOJLANTIRISHDAGI O‘RNI**

Shokirov Sardor Inotdullo o‘g‘li
Buxoro davlat universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur tezisda O‘zbekistonda fintech texnologiyalarining bank xizmatlari bozorini rivojlantirishdagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Unda mobil banking, elektron to‘lovlar, QR-kod, NFC, biometrik identifikatsiya, onlayn kreditlash, sun‘iy intellekt hamda ochiq bank xizmatlarining banklar faoliyatiga ta’siri yoritilgan. Fintech yechimlarining bank xizmatlari tezkorligi, qulayligi, shaffofligi va raqobatbardoshligini oshirishdagi ahamiyati asoslab berilgan. Shuningdek, kiberxavfsizlik, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish, moliyaviy savodxonlik va huquqiy tartibga solish bilan bog‘liq muammolar tahlil qilinib, amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: fintech, raqamli bank, mobil banking, elektron to‘lovlar, QR-kod, NFC, biometrik identifikatsiya, onlayn kredit, sun‘iy intellekt, kiberxavfsizlik, ochiq bank, moliyaviy xizmatlar.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi bank va moliya tizimida yangi xizmat turlari hamda biznes modellarining shakllanishiga olib kelmoqda. Xususan, moliyaviy texnologiyalar, ya’ni fintech xizmatlari an’anaviy bank mahsulotlarini takomillashtirish, yangi to‘lov vositalarini joriy etish, kreditlash jarayonini avtomatlashtirish va mijozlarga masofaviy xizmat ko‘rsatish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Fintech atamasi moliyaviy xizmatlarni ko‘rsatishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishni anglatadi. U mobil ilovalar, elektron hamyonlar, QR va NFC to‘lovlari, raqamli identifikatsiya, onlayn kreditlash, sun‘iy intellekt asosidagi tahlil, blokcheyn hamda API platformalarini o‘z ichiga oladi. Ushbu texnologiyalar mijozlar uchun qulaylik yaratish bilan birga, banklarning operatsion xarajatlarini kamaytirish va xizmat ko‘rsatish sifatini oshirishga xizmat qiladi.

O‘zbekistonda bank tizimini isloh qilish, raqamli xizmatlarni kengaytirish va moliyaviy bozor raqobatbardoshligini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Bank tizimini transformatsiya qilish jarayonida fintech kompaniyalari, to‘lov tashkilotlari va tijorat banklari o‘rtasidagi hamkorlikning kuchayishi moliyaviy xizmatlar bozorining yangi bosqichga chiqishiga imkon yaratmoqda.

ASOSIY QISM

Fintech texnologiyalari bank xizmatlari bozorida, avvalo, to‘lov xizmatlarining rivojlanishiga ta’sir ko‘rsatmoqda. Ilgari kommunal, aloqa, kredit va davlat xizmatlari uchun to‘lovlarni amalga oshirish ko‘proq bank filiallari yoki kassalar orqali bajarilgan bo‘lsa, hozirda bunday operatsiyalar mobil ilovalar, elektron hamyonlar va onlayn to‘lov

Date: 27th June-2026

platformalari orqali tezkor amalga oshirilmoqda. Natijada mijozlar vaqtini tejash, bank filiallaridagi navbatlarni kamaytirish va naqd pulsiz hisob-kitoblarni rivojlantirish imkoniyati yaratilmoqda.

Fintech texnologiyalarining keng joriy etilishi QR-kod va NFC asosidagi to'lov xizmatlarining rivojlanishida ham yaqqol namoyon bo'ladi. QR-kod orqali to'lovlar savdo va xizmat ko'rsatish subyektlari uchun to'lovlarni qabul qilishning soddaroq hamda arzonroq usuliga aylanmoqda. NFC texnologiyasi esa bank kartasi yoki mobil qurilma yordamida kontaktsiz to'lovlarni amalga oshirish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, savdo shoxobchalari, umumiy ovqatlanish maskanlari, transport va xizmat ko'rsatish sohasida mijozlarga qulaylik yaratadi.

2024-yilda "QR-online" tizimi orqali tadbirkorlik subyektlariga qariyb 108 mingta QR-kod taqdim etilgan hamda mazkur tizimdagi tranzaksiyalar hajmi 441,8 mlrd so'mga yetgan. Shuningdek, NFC texnologiyasi asosida amalga oshirilgan tranzaksiyalar hajmi 41,4 trln so'mni tashkil etgan. Bu ko'rsatkichlar fintech yechimlarining savdo va bank xizmatlari bozoridagi ahamiyati oshib borayotganini ko'rsatadi.

Raqamli identifikatsiya fintech texnologiyalarining muhim yo'nalishlaridan biridir. Face ID va biometrik identifikatsiya orqali mijozlar bank filialiga bormasdan turib, hisobvaraqlar ochish, bank kartasiga buyurtma berish, ayrim kredit mahsulotlaridan foydalanish va boshqa moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirishi mumkin. Bu jarayon mijozlarga xizmat ko'rsatish vaqtini qisqartiradi, hujjat aylanishini kamaytiradi va bank xizmatlarining hududiy qamrovini kengaytiradi.

2025-yil 1-yanvar holatida Face ID texnologiyasidan foydalanuvchi tijorat banklari soni 28 taga, to'lov tashkilotlari soni esa 15 taga yetgan. Raqamli identifikatsiyadan o'tgan mijozlar soni 12,2 million nafarga yetgani ushbu texnologiyaga talab ortib borayotganidan dalolat beradi.

Fintech xizmatlari kreditlash jarayonlarini ham o'zgartirmoqda. Onlayn mikroqarzlarni, raqamli kredit skoringi, avtomatlashtirilgan arizalarni ko'rib chiqish va muqobil ma'lumotlardan foydalanish orqali banklar kredit ajratish jarayonini tezlashtirishi mumkin. Ayniqsa, kichik biznes vakillari, yakka tartibdagi tadbirkorlar va o'zini o'zi band qilgan fuqarolar uchun masofaviy kredit xizmatlari moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatini kengaytiradi.

Sun'iy intellekt texnologiyalari banklar uchun mijozlar ehtiyojini tahlil qilish, kredit risklarini baholash, shubhali operatsiyalarni aniqlash va mijozlarga avtomatik maslahat berish imkonini yaratadi. Masalan, chatbotlar mijozlarning savollariga tunu kun javob berishi, antifrod tizimlari esa firibgarlik alomatlariga ega bo'lgan tranzaksiyalarni tezkor aniqlashi mumkin. Natijada bankning xavfsizlik darajasi va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifati oshadi.

Fintech texnologiyalari bank xizmatlari bozorida raqobatni kuchaytiradi. To'lov tashkilotlari va fintech startaplarning paydo bo'lishi tijorat banklarini mobil ilovalar, elektron to'lovlar, tezkor kreditlash va mijozlarga individual yondashuv kabi yangi xizmatlarni taklif etishga undaydi. 2024-yil yakuniga ko'ra O'zbekistonda to'lov

Date: 27th June-2026

tashkilotlari soni 44 taga yetgan hamda ular orqali amalga oshirilgan tranzaksiyalar hajmi 333 trln so'mni tashkil qilgan. Bu raqamlar bank bo'lmagan moliyaviy xizmat ko'rsatuvchilarning ham bozor rivojiga sezilarli hissa qo'shayotganini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, fintech sohasining rivojlanishi qator muammolarni ham yuzaga keltiradi. Birinchidan, kiberxavfsizlik muammosi dolzarb bo'lib qolmoqda. Fishing xabarlar, soxta ilovalar, telefon firibgarligi, noqonuniy pul yechib olish va shaxsiy ma'lumotlarning oshkor bo'lishi mijozlarning moliyaviy xavfsizligiga tahdid soladi. Ikkinchidan, aholining ayrim qatlamlarida raqamli va moliyaviy savodxonlik yetarli darajada emas. Uchinchidan, chekka hududlarda internet sifati va mobil tarmoq qamrovi raqamli xizmatlardan to'liq foydalanishga to'sqinlik qilishi mumkin.

Jahon banki baholashlarida O'zbekistonda raqamli to'lovlar ekotizimi yangi ishtirokchilar va xizmat turlari bilan rivojlanayotgan bo'lsa-da, naqd puldan foydalanish darajasi hali yuqori ekani qayd etiladi. Shu sababli fintech xizmatlarini rivojlantirish bilan bir qatorda raqamli to'lovlar infratuzilmasini kengaytirish, savdo nuqtalarida qabul qilish vositalarini ko'paytirish va aholining ishonchini mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, fintech texnologiyalari O'zbekistonda bank xizmatlari bozorini modernizatsiya qilishning muhim omili hisoblanadi. Mobil banking, elektron to'lovlar, QR va NFC texnologiyalari, biometrik identifikatsiya, onlayn kreditlash hamda sun'iy intellektga asoslangan xizmatlar bank xizmatlarining tezkorligi, qulayligi va ommabopligini oshirmoqda.

Fintech texnologiyalarining keng joriy etilishi naqd pulsiz hisob-kitoblarni rivojlantirish, aholining moliyaviy xizmatlarga kirish imkoniyatini kengaytirish, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va bank tizimida sog'lom raqobatni kuchaytirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, mazkur jarayonni samarali tashkil etish uchun xavfsizlik, huquqiy tartibga solish va moliyaviy savodxonlik masalalariga alohida e'tibor qaratish lozim.

Quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

1. Tijorat banklari va fintech startaplari o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, innovatsion bank mahsulotlarini tezkor sinovdan o'tkazish mexanizmlarini rivojlantirish zarur.
2. Chekka hududlarda internet sifati, mobil aloqa qamrovi va raqamli to'lovlarni qabul qilish infratuzilmasini kengaytirish lozim.
3. Banklar tomonidan sun'iy intellekt asosidagi antifrod tizimlari, biometrik himoya vositalari va shubhali tranzaksiyalarni aniqlash mexanizmlarini takomillashtirish kerak.
4. Aholining moliyaviy va raqamli savodxonligini oshirish maqsadida mahallalar, ta'lim muassasalari hamda bank filiallarida amaliy treninglar tashkil etish maqsadga muvofiq.

Date: 27th June-2026

5. Ochiq bank tizimlari va API texnologiyalarini rivojlantirish orqali banklar, to'lov tashkilotlari hamda fintech kompaniyalari o'rtasidagi ma'lumot almashinuvini xavfsiz va samarali yo'lga qo'yish lozim.

6. Fintech xizmatlari iste'molchilarining huquqlarini himoya qilish, shaxsiy ma'lumotlar daxlsizligini ta'minlash va raqamli xizmatlar shartlarining shaffofligini oshirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi PF-5992-son Farmoni. "2020–2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida".
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Yillik hisobot. 2024-yil.
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Moliyaviy texnologiyalarni rivojlantirish bo'yicha rasmiy ma'lumotlar. 2026-yil.
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. To'lov tizimlari va to'lov tashkilotlari faoliyatiga oid statistik ma'lumotlar.
5. World Bank. Republic of Uzbekistan: Financial Sector Assessment. 2025.
6. World Bank. The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy. Washington, DC, 2025.
7. Arner D. W., Barberis J., Buckley R. P. The Evolution of Fintech: A New Post-Crisis Paradigm? Georgetown Journal of International Law, 2016.
8. Gomber P., Koch J. A., Siering M. Digital Finance and FinTech: Current Research and Future Research Directions. Journal of Business Economics, 2017.